

szerezzen teljes érvényt. Csak azt kellett kimondania, hogy a b. p. c. t. adományozásánál az emancipatoria nem fog tekintettel lenni, azt „per fictionem“ meg nem történt gyanánt veendő s ezzel a kitűzött cél el volt érve.¹⁾

Az emancipati kifejezés alatt pedig azokat kell érteni, kik vagy önjogúakká váltak (sui juris facti), vagy pedig egy a hatalom eddigi birtokosától különböző személyi hatalma alá jutottak (liberi in adoptionem dati.)²⁾

Azt vélem, hogy a kifejtett módon adva a b. p. c. t. felmerültének okát, annak célját és fejlődési történetét, sikerült az irodalom terén elterjedt nézetek kimutatott hibáit elkerülnöm.

Dr. Kiss Mór,
egyet. magántanár.

A nándori barlangcsoportozat.

Ismerteti Torma Zsófia.

(Vége.)

A 17-ik. Egy barna agyag ép kerék. Egyik lapjára 6 drb. kerék mélyedés kézujjak által oly formán eszközöltetett, hogy kettő abból egy képzelt embernek szemét, kettő karját, kettő pedig lábait jelölhette Schliem. 2440 számú caroussel alakításának magyarázata szerint, (XI. tábla 25-ik ábrája.) s hogy ezen díszítés nem csak esetleges bizonyítja

A 18-ik barna agyag törött kerék gyűjteményemben, melyen azonban a képzelt emberi alaknak csak 2 szeme, fél karja s egyik lábának ily formán jelölt helye látható. (XI. tábla 26-ik ábra.) Még ugyanezen alakítás szerint

A 19-ik barna agyag, carousselhez hasonló törött kerék domborulatán, az emberi alaknak már csak 2 lába s fél karja látható. (XI. tábla 27-ik ábra.) Valamint szintén

A 20-ik agyag törött kerék egyik lapján is az emberi alaknak csak 2 lába s fél karjának helyei maradtak fenn. (XI. tábla 28-ik ábra.) És itt említetlenül nem hagyhatom gróf Kuun Géza urnak az agyag kerekre vonatkozó igen érdekes véleményit.*)

¹⁾ Ebből látható, hogy mily téves Fabricius és követőinek álláspontja, kik az emancipati-t tekintik azon személyeknek, kiknek érdekében a b. p. c. t. létesítve lett; ellenkezőleg a b. p. c. t. már létező rendszere nyert, ama személyek bevonása által egy kiszélesítést. V. ö. l. 1. §. 6. D. h. 1. (37. 4.)

²⁾ V. ö. Gai II. 135. §. Francke id. m. 123. s. köv. l.

*) A tudós gróf ur véleményét egy kissé bővebben kifejtve már közölte a „Keresztény Magvető“ idei 2-ik füzetében.

Ugyanis ő ezen agyag kerekeket talán az égboltozat képleteinek lenni képzelí, mivel a kerék szónak több keleti nyelvben egyik jelentése égbolt, így az arab „falakun“ stb.

Valószínűnek tartja, hogy ezen agyag kerekében foglalt különböző jelvények, az égboltozat legmegragadóbb tüneményeit jelenthetik.

Ezen feltevés szerint az említett tordosi agyag kerék 6 kisebb mélyedését, vagy üregét; az égboltozat csillagjai és napjának képzelhetjük; melyek — idézése szerint — a Homer által (Ilias VIII. 485) említett, minden csillagok kifejezéssel egyezik; s nemcsak Achilles pársán, de Schliemann által egy Mykenaeben talált peesétgyűrűn is előfordul.

Hol ismét, egy másikon látható 6 csillag jele, 6 oroszlán fejhez hasonló, melyeknek illetőn ábrázolása G. Kuun szerint a görögöknél azért történt, hogy ők a természet tüneményeit, ember és állat alakokban személyesítették.

Igy magyarázható tehát ezen bemutatott tordosi agyag kerekéken előforduló emberi alakot ábrázoló 6 csillag jelképe.

Schliemann maga is a 288 számú trojai carousselen ábrázolt 4 nyulnak karczolatát; a 4 évszak képletének magyarázza.

A 26-ik. Egy barna agyag törött kerék domborulatára, a IX. tábla 21-ik számú ábra jegye van vésvé, mely Schliemann 3314, 124, 2376, 132 stb. carousselen fordul elő. S hogy ezen jegy a kerékre nem csak mint symbolum vésetett, bizonyítja azon előfordulási körülmény, hogy a 4-soros szögvonás, körületire nem folytatólagosan, hanem megszakasztva alkalmaztatott. (XI. tábla 23-ik ábra.)

A 27-ik. Egy agyag kerék részlet, domborulatán Schliem. 401, 2946, 232, 452, 2406 stb. számú carousselen előforduló egy és kettős vonalú || symbolumokat felismerhetni; s mellettök a 3 egymás feletti pont jegyet | melyből azonban ezen kerék részleten — töröttsége miatt — csak két bekarzolt pont maradt. (XI. tábla 22-ik ábra.) Ezen symbolum teljes rajza Schliem. 2631, 28, 228, 320, 541, 2608 stb. carousselen látható, s általa perzsa ékírás szerint „Királyi Fenséget“ jelent. Hasonlón csonkítva találtam ezen 3 egymás feletti pont jegyet, a tordosi 15-ik számú újabb edény alyon (X. tábla,) míg ugyanezen jegynek már a 3-ik pontja, a tordosi 37-ik törött edény alyon kivehető. (VIII. tábla.)

A 28-ik. Egy ép agyag kerék. Egyik lapjára központi köralakban 12 drb. nagyobb s két kisebb mélyedés van kézuji által alkalmazva, melylyel talán a zodiacus körnek 12 jegyét jelenthették; mivel a két kisebb mélyedés alig vehető ki az agyag kerék lapján. Vagy ha azokkal a kerék üregezésében képzelt central napnak zodiacus körén belül forgó planetait tüntethették fel, akkor a két kisebb mélyedéssel, ha ezek nem csak esetlegesen tétettek a két nagyobbak közvetlen közelében, talán azok holdjait ábrázolhatták. (XI. tábla 24-ik ábra.)

Schliem. 2430, 2867, 2699, 406, 457, 324, 2607 stb. számú carousselein hasonló csillagokat ábrázoló jegyek szintén fordulnak elő.

A 29-ik. Egy törött agyag kerék, egyik lapjára központi köralakban a csont leleteknél ismertetett ember arcz élű csont lapon (XI. tábla 9-ik ábra) előfordult, szemet ábrázoló jegy két sorosan bélyegeztetett, melyek picziny bábokban is hasonlók. Egy cipész műhelyét ábrázoló egyiptomi falfestmény (Corvin Ottó: „Illustrirte Geschichte des Alterthums“ I—133 oldalán) tárgyai közt előfordulnak ezen jegyek (XI. tábla 21-ik ábra.)

A 30-ik. Egy törött agyag kerék, melynek jegye Schliem. 2631, 2517, 2536, 39, 252 stb. számú carousselein felismerhető. (XI. tábla 29-ik ábra.)

A 31-ik. Egy agyag kerék részlet s vonalozásai láthatók a trojai 391, 26, 111 carousseleken. (XI. tábla 30-ik ábra.) Mindkettőnek jegye Kuun gróf szerint, talán a sugárzó napot jelenti. Azonban földünknek dél és éjszaki sarkait is ábrázolhatja.

A X. tábla 7—44 számú ábrái. Tordosi edényalyakon mint karczolatok fordulnak elő. Feltűnőbbek ezekből:

A 7, 17, 18, 20, 21, 22, 29, 30-ik számú karczolatok.

A 9, 10, 16, 19, 24, 26, 27, 31, 32, 33, 41 és 43-ik számú karczolatok felismerhetők a chinai s főként az egyiptomi írás jegyei közt is Schliemann: 232, 3233, 147, 2946, 401, 141, 111, 452, 131, 3288, 2552, 3213, 555, 430, 3050, 3139, 391, 3150 stb. carousseleinek többféle symbolumai közt is.

A 12-ik edényaly kör alakú karczolata felismerhető a VI. tábla 30-ik edényalyán is.

A 13-ik edényaly jegye a mennyei táplálékot adó „szent Söma fát“ (élet fát) ábrázolhatja, vagy is jelentheti; mely a VIII. tábla 38-ik ábrájában bemutatott, szintén tordosi edényalyn is előfordul hasonló Schliem. 3404, 450, 2906, 253, 258, 475, 136, 252, 255 stb. carousseleinek jegyei szerint.

A 14-ik edényaly törött jegye a három egymás feletti pont jegyét ábrázolhatja, hasonlóan a VIII. tábla 37-ik tordosi törött edényaly symboluma szerint, melyeknek telyes rajzai Schliem. 2631, 28, 228, 320, 541, 2608 stb. carousselein fordulnak elő.

A 16-ik edényaly egyik kereszt vonalának hasonlóan megszakított alkalmazására találunk Schliem. 3241, 3092 stb. caroussal és tárgyainak jegyei közt.

A 20-ik edényaly jegye egy négyszögű törött lábú edényalyán van.

A 28-ik számú edény alyon előforduló két symbolum egymás felibe történt alkalmazásáért igen nevezetes lehet, ha Schliem. indológiai szerint az egyik jegy, oltáron égő tűznek lángjait s a felette levő kereszt alakú karczolat pedig a két egymásra tett fának képletit jelentené; miután ezen jegyek együttes alkalmazásából meg lenne állapít-

ható, hogy azokat itt is a tűznek symbolumai gyanánt használták, s mint ilyeneket, véshették ezen tordosi edényalýra, egymás jelentőségének csalhatlan bizonyítékául.

A 33-ik edényaly jegyeit annak lapjára bélyeggel nyomhatták.

A XI. tábla 15-ik számú ábrája vándorvályai edény töredék külső oldalára vésetett, valamint a X. tábla 9, 10, 23, 24, 25-ik számú karczolatai is nándorvályai edényalyakon fordulnak elő.

A XI. tábla 15-ik számú jegyének keresztezései, a X. tábla 10-ik számú edényaly belső lapjára vannak vésvé.

A X. tábla 4-ik ábrája egy csillámpalás agyaggal bevont vörös cserép edény részleten, a napot sugáiraival ábrázolhatja dombor alakításban, mely sugárok közei vörösre festettek.

Schliem. 452, 450, 2392, 3338 stb carousslein hasonló rajzán láthatni a napnak, mely más jegyekkel vegyesen mint symbolum talán napimádásra is vezethet.

Mely leletet a nándori nagy barlang előtt való szikla oldalán találtam; valamint szintén a

X. tábla 6-ik ábrájában bemutatott leletet, mely egy 9 centm. magas barna agyag eszköz, a minek alsó lapja 3 centm. széles és 8 centm. hosszú.

Ezen lelet simító, vagy festéktörő lehetett; s mint ilyen, talán bizonyíthatja a nándorvályai telepen előforduló s már ismertett agyag hasábok, vagy lapos rudacskák rendeltetési célját, miszerint ezek is szintén simításra vagy festék dörzsölésre használtattak.

Szászváros, martiusban 1880.

—♦♦♦—

Mult századi Styllonarium lapjairól.

Gróf Haller János gubernator. Báró Bajthay Zsigmond Antal püspök. Báró Bornemisza Ignác Thesaurarius. Gyalakuti gróf Lázár János Statuum praeses. Magyar-Gyerő-Monostori gróf Kemény László Exactoratus praeses. Gróf Teleky József gubernialis consiliarius. Adlershausen István comes nationis Saxonicae és gubernialis consiliarius. Báró Jozsinczy József gubernialis secretarius, Csik-Somlyói Somlyay Albert gubernialis registrator. Losonczy báró Bánffy Farkas Praeses Tabulae Regiae. Itélő-mester: Hidvégi gróf Nemes Ádám. Gróf Bethlen Sámuel act. tabulae assessor. Göncz-ruszkai gróf Kornis Antal supremus provincialis commissarius. Szász-vessződi Túry László ország fő perceptora. Tekerő-pataki Gáborffy István provincialis exactoratus assessora. Nagy-baczoni Baló József gubernialis secretarius. Tekerő-pataki Kálnoky Mihály országos főposta-mester. Martini